

<https://www.doi.org/10.31918/twejer.2031.3>

e-ISSN (2617-0752)

p-ISSN (2617-0744)

دووباره کردنه وه له شیعرى (سه دان ساله ی) (عه بدوللا په شیو) دا

م. ی. سه رباز مه جید خوشناو

زانکوی سۆران - فاکه لئی پهره رده - به شی کوردی

Sarbaz.omer@soran.edu.iq

پوخته:

تهکنیکی دووباره‌کردنه‌وه، یه‌کیکه له هونه‌ره‌کانی جوانکاری و وهک شیوازیکی فره‌هه‌ند، له شیعی نوئی کوردیدا پانتاییه‌کی فراوانی گرتووه، شاعیرانی نوئخواز به چه‌ندین مه‌به‌ست له بونیادی شیعه‌ره‌کانیادا په‌یره‌ویان کردووه.

عه‌بدوللا په‌شیو، یه‌کیکه له شاعیره نوئخوازه دیاره‌کانی کورد و رۆلئیکی کاریگه‌ری هه‌بووه له نوئکردنه‌وه‌ی شیعی حه‌فتاکانی سه‌ده‌ی رابردوو. یه‌کیکه له سیما هه‌ره دیاره‌کانی شیوازی شیعی په‌شیو، هونه‌ره‌کانی دووباره‌کردنه‌وه‌ن. ئه‌وه‌ی په‌شیو له شاعیرانی دیکه جیاده‌کاته‌وه، جگه له دووباره‌کردنه‌وه‌ی پیت و وشه، کاری له‌سه‌ر دووباره‌کردنه‌وه‌ی ده‌سته‌واژه و رسته و به‌ش کردووه. به‌مه‌ش ویرای پر ئاوازکردنی مؤسیقای ناوه‌وه‌ی شیعر، مه‌به‌ستگه‌لیکی زیاتری له په‌یره‌وکردنی ته‌کنیکی دووباره‌کردنه‌وه‌دا کردۆته ئامانج، وهک: به‌رجه‌سته‌کردنی هه‌لچوونه ده‌روونییه‌کان له ده‌قدا و جه‌ختکردنه‌وه له په‌یامدا و نوئخوازی له داهیناندا.

وشه کللییه‌کان: دووباره‌کردنه‌وه، ده‌نگ، وشه، ده‌سته‌واژه، مؤسیقای ناوه‌وه

دووباره کردنه وه له شیعری (سه دان ساله) ی (عه بدوللا په شیو) دا

پیشه کی

یه کیک له دیارده بهرچاوه کانی پیکهاته ی بونیادی شیعری، له کون و نیستادا، ته کنیکی دووباره کردنه وه، بهراده یه ک ده توندری بگوتری هیچ ده قیکی شیعری نییه دووباره کردنه وه ی تیدا په یرو نه کرایت، چونکه شیعری بن موسیقا، بن هه لچون، بن کارتیکردن، خودان په یامیکی شیعری نییه.

په یامی شیعری نویی کوردی، په یامیکی فرده هنده و بهدر له لایه نی خودی، تیکه ل به لایه نی بابه تی بووه. کیشه رامیاریه کان، گرفته کومه لایه تییه کان، دیارده دزیوه کان، خه می خه لک، ... و ته وای وردده کاریه کانیان، بوونه ته هویین، ئه مه ش ئه رکی شیعری قورستر کردوه.

په شیو وهک یه کیک له شاعیره پر جموجوله کانی نیو بزواتی شیعری نویی کوردی، هه لگری په یامیکی مرقایه تی و نه ته وایه تی و کوردایه تییه و شیعره کانی وهک ده قیکی زیندوو بابه تییه له سه ر بنه مای شیعریه ت دارپژراون و به ته کنیکی جوراوجور ئه فریندراون، له وانه ش ته کنیکی دووباره کردنه وه.

بایه خی تووژینه وه که: بایه خی ئه م تووژینه وه یه له وه دایه، له بهر رۆشنایی شیوازگه ری، پرسیکی گرنگی ورووژاندوو و وه لایه کومه لیک پرسیار ده داته وه، وهک: ئایا دووباره کردنه وه وهک ده روزه یه کی شیوازگه ری له شیعری نویی کوریدا به ره و چ ئاسویه کمان ده بات؟ ئایا دووباره کردنه وه تا چنه د توانیویه تی ره هنده هونه ری و ده لالییه کانی شیعریمان بو دهر بخات؟ ئایا دووباره کردنه وه چ په یوه ندییه کی به

به‌رجه‌سته‌کردنی هه‌لچوونه ده‌روونییه‌کان و چ کارێگه‌رییه‌کی له‌سه‌ر
گواستنه‌وه‌ی په‌یام هه‌یه.

هۆی هه‌لبژاردنی بابته: دووباره‌کردنه‌وه وهک دیارده‌یه‌کی
په‌وانییژی و شیوازگه‌ری، بوونییکی له‌میژینه‌ی له‌شيعردا هه‌یه، به‌لام
وهک ته‌کنیکییکی سه‌ربه‌خۆ، وه‌کو پیویست ئاو‌ری له‌ نه‌دراوه‌ته‌وه. بۆیه
پیمانوايه ئه‌م بابته‌ خزمه‌تیکی به‌رچاوی بواری په‌خنه‌ی ئه‌ده‌بیی کوردی
ده‌کات. هۆی هه‌لبژاردنی ده‌قی شيعری (سه‌دان سا‌له‌)ی عه‌بدو‌ل‌لا په‌شیو،
له‌به‌رئه‌وه بووه، که په‌شیو وهک شاعیریکی نوێخ‌وان، له‌ بونیادی
شيعره‌کانیدا، به‌ ئاگاییه‌وه بایه‌خییکی زۆری به‌ ته‌کنیکی دووباره‌کردنه‌وه
داوه، له‌ شيعری (سه‌دان سا‌له‌)شدا، کاریکی زۆری له‌ ته‌واوی ئاسته‌کانی
دووباره‌کردنه‌وه‌دا کردووه.

سنووری لی‌کۆلینه‌وه‌که: ده‌قی شيعری (سه‌دان سا‌له‌)ی عه‌بدو‌ل‌لا
په‌شیوه، چونکه پیمانوا بووه، به‌هۆی ده‌وله‌مه‌ندیی ئه‌و ده‌قه به
ته‌کنیکه‌کانی دووباره‌کردنه‌وه، مه‌به‌ستی توێژینه‌وه‌که‌مان به‌ ئامانج
ده‌گه‌یه‌نی.

ئامانجی توێژینه‌وه‌که: ئامانج‌مان له‌م توێژینه‌وه‌یدا ئه‌وه‌یه،
ئاسته‌کانی دووباره‌کردنه‌وه له‌ ده‌قی شيعری (سه‌دان سا‌له‌)دا ده‌ست‌نیشان
بکه‌ین و باس له‌ جو‌ر و مه‌به‌سته‌کانیان بکه‌ین و نمونه‌ی ئه‌و زاراوه و
واتا دووبارانه‌ بکه‌ینه‌پوو، که وهک دیارده‌ی دووباره‌کردنه‌وه له
پیکهاته‌ی ده‌قی شيعره‌که‌دا به‌ زه‌قی ده‌رده‌که‌ون.

میتۆدی توێژینه‌وه‌که: بابته‌ی دووباره‌کردنه‌وه، په‌یوه‌سته به
بابته‌ی شیوازگه‌ری، بۆیه له‌ شیکردنه‌وه‌ی ده‌قدا پشت‌مان به
بنه‌ماکانی شیوازگه‌ری به‌ستووه.

ناوهرۆکی تووژینه وه که: جگه له پیشه کی، بابه تی تووژینه وه که مان کردووه ته دووبه ش. له به شی یه که مدا، پیناسه ی زاراو، چه مک، جوړ و شیوازه کانی دووباره کردنه وه له شیعر دا دهخه ی نه وو و له به شی دووه مدا، به شیوه یه کی پراکتیکی دیارده کانی دووباره بوونه وه له دهقی شیعی (سه دان ساله) دا دهخه ی نه وو. له کو تاییدا، ئه و ئه نجامانه له چه ند خالی کدا پوخت ده که ی نه وه، که له ئه نجامی تووژینه وه که ماندا پیی گه یشتووین.

به شی یه که م

مه به ستمان له دووباره کردنه وه، به کاره ی تانه وه ی له جاریک زیاتری پییتیک یان وشه یه ک، یان دهسته واژه یه ک، یان رسته یه ک، یان کوپله یه ک، یان پارچه دهقی ک، له دهقی کی دیاریکراودا، جا به هر مه به ستیک و به هر جوړیک بیت.

۱-۱ زاراو هی دووباره کردنه وه

له زمانی عه ره بیدا، (تکراری پیده لاین و له چاوگی (کر) هوه داریژراوه. سه بارت به لیکدانه وه و راقه کردنی وشه ی (الکر) له فره هنگی (لسان العرب) دا و له بابه تی (کرر) دا، به چه ند واتایه ک، هاتوو، له نیویاندا: ((گه رانه وه سه ر شت، هیتانه وه ی جار له دوای جاری شتیک به دووباره کردنه وه)) (ابن منظور: ۱۹۹۸، ۳۵۸۱)

له فره هنگی هه نبانه بو رینه شدا، به دووباره کردنه وه، دووباره پات، سه رله نوی کردنه وه، هاتوو. (هه ژار: ۱۳۸۸، ۲۹۹).

له کوریدا (پاتکردنه وه) (عه بدوللا، ۲۰۱۰، ۴۲) شی بو به کاردیت. ههروه ک زاراو هی (جوینه وه) ش له دووباره کردنه وه ی واتاییدا به کاردیت، ئه گه ر شیوازی دووباره کردنه وه که هونه ری و کاریگه ر نه بیت.

۱-۲ چه مکی دووباره کردنه وه

دووباره کردنه وه، له سادهترین پیناسهیدا، بریتیه له: ((دووباره کردنه وهی زاراو هیهک، به هه مان فۆرم و واتا)) (البغدادی: ۱۹۹۷، ۳۶۱). یان ((قسه کهر زاراو هیهک بینئ و وهک خوی دووباره ی بکاته وه، جا ئەگەر زاراو هیهک له پووی واتاو وهک یهک بن، یان جیاواز بن، یان واتایهک بینئ و دووباره ی بکاته وه، به مه رجیک له ههردووکیاندا هه مان واتایان هه بیته، جا ئەگەر زاراو ههکان هه مان شت بن، یان جیاواز بن)) (عبد: ۲۰۰۱، ۱۵).

چه مکی دووباره کردنه وه له دهقی ئەده بیدا، وهک دیاردهیهکی هونهری سنووریکی به فرراوانتری ههیه ((دووباره کردنه وه، به هه موو جوړه کانییه وه، بناغه ی ریتمه. له مؤسیقا و له سهروادا دهیدوؤزینه وه و سهه رچاوه ی جوانیناسیه)) (عبد: ۲۰۰۱، ۱۵). دووباره کردنه وه، بابه تیکی شیوازگه ریه ((چونکی ئە و ب پهیدا کرنا ئاوازه یی و هیمما بوونا شیوازی رادبیت)) (نهیلی، ۲۰۰۷، ۲۳۴). له هه مان کاتدا دیاردهیهکی رهوانبیژییه، دهتوانری له سهه ر ههردوو ئاستی زمانی و دهلالیدا، لینی بکوؤریته وه. هه ریه که له م ئاستانه ش، تاییه تمه ندیی خویان ههیه.

به و پییه ی ((دووباره کردنه وه په یوه ندییه کی به تینی به هونه رهکانی رهوانبیژییه وه ههیه)) (الشهرانی، ۱۹۸۳، ۴۵)، شاره زایانی ئە و بواره، بایه خیکی زوریان به م دیاردهیه داوه و له هه رسی هونه رهکانی رهوانبیژیدا (پروونیژی، جوانناسی و واتاناسی) دا پۆلین و جوؤری جیاوازیان بو کردووه. به شیوهیه کی گشتی له پروانگهی رهوانبیژییه وه دووباره کردنه وه دهکریته دوو به ش^۱:

۱- دووباره‌کردنه‌وه له زاراوه و واتادا: بریتییه له دووباره‌کردنه‌وهی زاراوه، به هه‌مان فۆرم و به هه‌مان واتای خۆی، چ له‌سه‌ر ئاستی وشه‌بیّت، یان له‌سه‌ر ئاستی ده‌سته‌واژه و پرسته، یان کۆپله‌بیّت. بۆ نموونه: (په‌شیۆ) له دووباره‌کردنه‌وهی ده‌سته‌واژه‌ی (سه‌دان ساله‌)دا، هه‌مان فۆرمی بۆ هه‌مان واتا به‌کارهێناوه.

(ابن رشیق)^۲ له روانگه‌ی په‌وانییژییه‌وه له دیارده‌ی دووباره‌کردنه‌وه ده‌روانیّت و پی‌ی وایه: ((له دووباره‌کردنه‌وه‌دا، شوینی باش و شوینی خراپ هه‌یه)) (ابن رشیق، ۱۹۸۱، ۷۳). سه‌باره‌ت به لایه‌نی خراپ له دووباره‌کردنه‌وه‌دا، ده‌لی: ((ئه‌گه‌ر هه‌موو زاراوه و واتاکان دووباره‌بوون، ئه‌وه بۆخۆی بی به‌هره‌بیه)) (ابن رشیق، ۱۹۸۱، ۷۴). مه‌به‌ستی سه‌ره‌کیی (ابن رشیق) ئه‌و به‌کارهێنانانه‌ن، که ده‌که‌ونه ده‌ره‌وه‌ی یاساکانی په‌وانییژیی، وه‌ک: هونه‌ره‌کانی (گی‌رانه‌وه و هه‌لگه‌رانه‌وه، په‌گه‌زدۆزی و ...) (الشهرانی، ۱۹۸۳، ۴۵).

۲- دووباره‌کردنه‌وه‌ی واتا به زاراوه‌ی جیاواز: لێره‌دا فۆرمی دووباره‌بووه‌وه وه‌ک خۆی نابینن، به‌لام له لیکدانه‌وه‌دا، هه‌مان واتا به‌ره‌مه‌ده‌هیندریّت. بۆ نموونه په‌شیۆ له شیعی (سه‌دان ساله‌)دا، له‌نیوان (بی به‌زه‌ییم) و (به‌زه‌یی من - زه‌ریایه‌ک بوو، بینیان پیوه‌نا و هه‌لیانمشت)دا، هه‌مان واتای، که نه‌مانی به‌زه‌ییه، به‌دا‌رشتنی فۆرمی جیاواز دووباره‌کردۆته‌وه. ئه‌مه‌ش وه‌ک دیارده‌یه‌کی په‌وانییژیی، ده‌چیته‌خانه‌ی دووباره‌کردنه‌وه‌ی واتایی. (ابن الاثیر)

بایه‌خی ئەم جووره دووباره‌کردنه‌وه‌یه بۆ مه‌به‌ستی جه‌ختکردنه‌وه ده‌گه‌رینیتته‌وه. (ابن الاثیر: ۲۰۰۹، ۲۵۷).

په‌ش‌ئو له ش‌ی‌ع‌ری (سه‌دان سه‌اله)دا، هه‌ردوو جووری دووباره‌کردنه‌وه‌ی په‌په‌و کردووه، به‌لام له ده‌قدا، له هه‌موو ئاسته‌کاندا، سنووریکی به‌رفراوانتری به‌ جووری یه‌که‌م به‌خشیوه.

له شیوازگه‌ریی نویشدا، ((دووباره‌کردنه‌وه، تیشک ده‌خاته سه‌ر خاله هه‌ستیاره‌کانی ده‌ر‌ب‌رین و پاده‌ی بایه‌خی ده‌ر‌ب‌ر‌ه‌که‌ی پێیانه‌وه، ده‌رده‌خات، ئەمه‌ش به‌ واتای بوونی ده‌لاله‌تی ده‌روونی به‌ه‌یز، که ره‌خنه‌گر بۆ لیکۆلینه‌وه له کاریگه‌ری و بۆ لیکدانه‌وه‌ی که‌سیتی نووسه‌ر سوودی لێ وه‌ر‌ب‌گریت)). (الملائکه: ۱۹۹۶، ۲۴۲)

له ش‌ی‌ع‌ری نویدا دووباره‌کردنه‌وه جگه له په‌هه‌ندی هونه‌ری، په‌هه‌ندیکی ده‌روونیشی هه‌یه ((چونکی ئەو یا خودان ئەرکین چووته (مزدوج)، هۆزانه‌کان و وه‌ر‌گری قه‌د‌گریت)) (نهیلی، ۲۰۰۷، ۲۳۴). هه‌ر ئەمه‌ش وایکردووه، که ((دووباره‌کردنه‌وه‌کان و پ‌ر‌ای به‌های مۆسیقی بینه هۆی به‌ها و بایه‌خگه‌لی جه‌ختکردنه‌وه‌یی، وروژینه‌ری، وینه‌یی یا سۆزداري)) (ئیمامی، ۲۰۱۸، ۴۳۰). له ش‌ی‌ع‌ری شاعیرانی نوێ کوردیشدا، ئەم دیارده‌یه، یه‌ک‌جار به‌ر‌چاوه، چونکه ((یه‌کیک له دیارده شیوازبیه‌کانی ش‌ی‌ع‌ری نوێ کوردی، دووباره‌کردنه‌وه‌یه، ئەویش بۆ به‌دییه‌نانی زیاتر له مه‌به‌ستیک بووه)) (کاکێ، ۲۰۱۲، ۱۳۴). له ش‌ی‌ع‌ری (سه‌دان سه‌اله)ی عه‌بدو‌ل‌لا په‌ش‌ئو، په‌هه‌ندی ده‌روونی و ئەو مه‌به‌ستگه‌له جیا‌وا‌زانه، بوونیکێ کارایان هه‌یه.

۳-۱ شىۋازەكانى دووبارەكردنەۋە

دووبارەكردنەۋە ۋەك دىياردەيەكى زمانى، بە دوو شىۋاز لە دەقدا دەردەكە ویت:

۱-۳-۱ دووبارەكردنەۋەى سادە: مەبەست لە دووبارەكردنەۋەى ئەو يەكانەن كە لە پىكھاتەدا سادەن، ئەمانىش لە چەند جۆرىكدا بەرجەستەدەبن: (دەنگ، پىت، جىناۋەكان، ئامرازەكان، وشە).

۲-۳-۱ دووبارەكردنەۋەى ئالۆز: مەبەست لە ۋە يەكە سىنتاكسىيانەن، كە لە ۋە پىكھاتەۋە ئالۆز و لە لايەن داھىنەرهكانىيانەۋە دادەپىژرەن، ۋەك: (دەستەۋاژە، رېستە، فۆرم، كۆپلە و بەش).

ئەركى دووبارەكردنەۋەى ئالۆز، بەدەر لە ئەركەكانى دووبارەكردنەۋەى سادە، لە ۋە دەلالەتەۋە، بەجەختەر و بەھىزترە و بەرھەمھىنەرى مۇسىقاىەكى شىعەرى چەرتىشە. (السە: ۱۹۹۹، ۳۹).

بەشى دووھم

شىۋازەكانى دووبارەكردنەۋە لە دەقى شىعەرى (سەدان سالە)دا

۱-۲ دووبارەكردنەۋەى دەنگ

دەنگ، ۋەك بچوكتەين يەكەى زمانى، بە كرۆكى پىكھاتەى زمان دادەندەرىت. ئەو كەرەسە خاۋەيە، كە وشە و دەستەۋاژەى لى دوست دەكرىت (عەر: ۱۹۹۷، ۴۰۱). ھۆكارى جىاكردەۋەى دەنگ لە بابەتى دووبارەكردنەۋەى پىت، لەبەر ئەۋەيە، ژىنگەى پىتەكان كارىگەرىيەكى زۆريان لەسەر دەربىنى دەنگىدا دەبىت، ھەندىكجار بەھىز و ھەندىك جار بېھىز. جگە لەمەش لە ھەندىك باردا، دوو پىتى جىاواز لە دەربىنى

دەنگیدا، ئەوەندە لەیەك نزیك، كه بتوانن وشەیه‌كی ئاوازدار دروست بکەن، بۆ نموونه له دەسته‌واژه‌ی (شیرین ژار)دا، هەردوو پیتی (ش، ژ) له گۆکردندا، ئەو نزیکیه‌یان له نیاوندا ههیه.

ئیمه له‌م توێژینه‌وه‌یه‌ماندا، له‌بەر ئەوه‌ی شیوازی دارشتنه‌که‌مان به‌ نووسینه و مامه‌له‌ له‌گه‌ڵ پیت و پهمزی ده‌نگه‌کان ده‌که‌ین، به‌ کورتی له‌ سه‌ر بابته‌ی دووباره‌کردنه‌وه‌ی ده‌نگه‌کان ده‌نووسین.

دووباره‌کردنه‌وه‌ی ده‌نگه‌کان، به‌سه‌ر دوو جوړدا پۆلین ده‌کریڻ:

٢-١-١ هاونه‌بزوینی:

بریتیه له دووباره‌کردنه‌وه‌ی ده‌نگه‌ نه‌بزوینه‌کان ((به‌لام دوایی ورده ورده ئەم دیارده‌یه گۆرانی به‌سه‌ردا هات و وای لیهات دووباره‌بوونه‌وه‌ی ده‌نگی له‌یەك نزیکی وه‌ك (س،ز) و (ش، ژ) یش بگریته‌وه)) (عه‌لی، ٢٠٠٩، ١٢٨).

په‌شیو وێرایی دووباره‌کردنه‌وه‌ی ده‌نگه‌ نه‌بزوینه‌کان، له‌ پیکهاته‌ی ده‌سته‌واژه و دێر و کۆپله‌دا، کاری له‌سه‌ر دووباره‌کردنه‌وه‌ی ده‌نگه‌ نزیکه‌کانیش کردوه، به‌مه‌ش ئاوازیکی پر سۆزتری به‌ موسیقای شیعره‌که به‌خشیوه، چونکه ((موسیقای ناوه‌وه‌ی ریتم بریتیه له‌ ریکخستنی ده‌نگه‌کان)) (ئه‌حمه‌د، ٢٠١٣، ١٩). بۆ نموونه، له‌ پیکهاته‌ی ده‌سته‌واژه‌ی (شیرین ژار) و (ئاشی میژوو) له‌ دێری (گه‌لی ژنی سولتان ده‌شۆم) سوودی له‌م له‌یەك نزیکیه‌ وه‌رگرتوه.

٢-١-٢ هاوبزوینی:

هه‌رچه‌نده‌ کاریه‌ری ده‌نگه‌ بزوینه‌کان به‌ به‌راورد به‌ دووباره‌کردنه‌وه‌ی ده‌نگه‌ نه‌بزوینه‌کان، له‌کاتی دووباره‌بوونه‌وه‌یاندا هه‌نده

ديار نين، به لام له پرووی ئه ركه وه، هاوکاریه کی زوری بهرجهسته کردنی مؤسیقای دوباره بوونه وهی پیتته نه بزویته کان دهکن. ((ئهم دیاردهیه بریتیه له چرکردنه وهی مؤسیقا له شیعدا)) (عهلی، ۲۰۰۹، ۱۳۷) بۆ نمونه: دهنگی بزوینی (ه) له وشه ی (پینه پینه)، یان دهنگی بزوینی (ا) له پیکهاته ی دهسته واژه ی (لافاویکی لاسار) و له دوو دپیری (ماسی و چهنگال - مشک و جهوال) دا. مؤسیقای پیکهاته کانیا ن زیاتر بهرجهسته کردوه.

۲-۲ دوباره کردنه وهی پیت

ئه گهر له روانگه ی زمانه وانیه وه، له دارشتنی دهق بروانین، به هوی سنوورداری ژماره ی پیتته کان، هیچ دهقیك نییه پشت به دوباره کردنه وهی پیتته کان نه به ستیت. هه رچه نده دوباره کردنه وهی پیت، به بهراورد به شیوازه کانی دیکه ی دوباره کردنه وه ((ساده ترین جۆری دوباره کردنه وهیه و له پرووی دهلاله تیشه وه، که م بایه خترینیا نه، به لام شاعیر بۆ سازکردنی مؤسیقا په نای بۆ ده بات)) (الکبسی: ۱۹۸۲، ۱۴۴)، که واته ئه و دهنگانه ی له دوباره کردنه وهی پیتته کان بهرجه مدین، جۆره مؤسیقایه ک دروستده کن، جا بۆ سازاندنی مؤسیقایه کی داهینه رانه و سه رنج راکیش، پئویسته شاعیر له دانانی پیتته کان لیزان و شاره زا بیت، ((دوباره کردنه وهی دهنگ، یارمه تیده ره بۆ ئه وهی گوینگر، به ره و قوولایی وشه کان بیات)) (الخرابشه: ۲۰۰۸، ۲۴۶)، چونکه هه ندیک له دهنگه کان، ئه رکیکی ریزمانی گه وره تر ده بینن، وه ک ئامرازه کانی خسته سه ر و لیکده ر و جیناوه لکاوه کان.

۲-۲-۱ دوباره کردنه وهی پیت له وشه دا

مه به ست له دوباره به کاره ی تانه وهی پیتکی دیاریکراوه له پیکهاته ی بونیادی جۆره کانی وشه دا. هه رچه نده ئهم دوباره کردنه وهی پیتته،

په یوه سته به خودی وشه که خوږه وه، به لام رول و به هره ی شاعیر له هه لېژاردن و دارښتن و لادان و نه فراندنی وشه به کاره یڼدراوه کانیډا دهرده که ویت. به شیکي گرنګ له موسیقای ناوه وه ی شاعر ده که ویته نه ستوی دووباره کړدنه وه ی پیته کان له وشه دا. به تایبه تی له و شویتانه ی، که له وشه دا هیزیان ده که ویته سهر.

له بونیادی دهقی (سه دان ساله) دا، چه ندین وشه مان به رچاوده که ون، که پیتیک یان زیاتریان تیدا دووباره بووه ته وه. هه ندیک له و پیتانه له پال پیتګه لیکي دیکه، به رزی و نزمییه کی هه ستیګراویان له ئاوازی وشه کاندای دروستکړدوه.

په شیو جګه له وه ی شاعیریکی به توانایه، له خویندنه وه ی شاعر ه کانیښیدا خاوه ن شیوازیکی کاریګه ر و کارتیکه ره، بوږه له به رجه سته کړدنی نه و به رزی و نزمیانه دا، وه ک موسیقاژهنیکی شاره زاکار له سهر ریزکړدنی دهنګه کان ده کات. بو نمونه، له وشه گه لیکي وه ک: (لافاو، لاسار) به هو ی دووباره کړدنه وه ی (ا) ی بزوینی دريژ له پال پیتی (ل) و به کاره ینانیا ن له فوړمی دوو وشه ی له یه کتر نزیک و نزیک کړدنه وه یان له دارښتنی رسته دا (من لافاو یکی لاسارم) ئاوازیکی پر جووله ی دروستکړدوه. شاعیر له دووباره کړدنه وه ی چه ندین پیتی دیکه ی جیاواز له ناو وشه ی سه ربه خوډا، هونه ریکی دیکه ی نواندوه و توانیویه تی جګه له سازکړدنی ئاوازی جیاواز و سه رنجراکیش، سه رنجان بو جیاوازی وشه کانیښ رابکیشی و له ناو ده که ده زه قتریان بکاته وه، که بیګومان نه م جیاکړدنه وه و زه قکړدنه وه یه شی بیمه به ست نه کړدوه. بو نمونه: دووباره کړدنه وه ی پیتی (س) له وشه ی (کاسه سهر)، یان پیتی (ک) له وشه ی (کتکه کوړ) دا، که جګه له دروستکړدنی وشه یه کی ئاوازدار، لیکچواندنیکی ناوازه شی له نیوان خو ی (وه ک گه ل) و کتکه کوړ وه ک ئاژهلکی به رماوخوړ دروستکړدوه، نه وه ی

پرووی لیچواندنه که ی قوولتر و کاریگه رتر کردووه، کتکه که، کتکیکی ئاسایی نییه و کتکه کوره. له فهره نگی که لتووری میلیله تی کورد (کتکه کور) ره مزی چلیسی و به دفه ری و خو په رستییه. شاعیر وشه که ی دانه پشتووه، به لام له هه لباردنی وشه که زور سه رکه وتوو بووه، وهک که ره سه یه کی جیاواز له که ره سه کانی دیکه کردوویه تییه جیی تیرامان و سه رنجی خوینه ر، که ئه مه ش بو دووباره بوونه وه ی پیتی (ک) ده گه ریته وه.

- چه ندین وشه ی دیکه هه ن پیتی دووباره بووه وه له پیکهاته کانیاندا هه ن. له م خسته یه ی خواره وه دا، به پیتی دووباره بوونه وی پیته کان، ژماره ی وشه کان له ته واوی شیعره که ده خه یه پروو:

پیت	ژماره ی وشه کان	پیت	ژماره ی وشه کان
ه	۴۰	م	۳
ی	۱۳	ک	۲
ا	۱۲	ر	۲
ن	۱۱	پ	۲
و	۶	د	۱
ر	۳	گ	۱

جیی ئامازه پیکردنه، ئه و وشانه به هوی دووباره بوونه وه ی پیته کان بوونه ته وشه ی ئاوازدار، له نیو وشه کانی دیکه ی نیو دهق، زه قتر دهرده که ون و ده بنه مایه ی تیرامان و هه لوه سته کردنی خوینه ر.

۲-۲-۲ دووباره‌کردنه‌وهی پیت له دهسته‌واژه‌دا

جیاواز له پیکهاته‌ی وشه، دارشتنی دهسته‌واژه، له ژیر هه‌ژمونی به‌کاره‌ینه‌رانیدایه، به‌و مانایه‌ی ئە‌گەر دووباره‌بوونه‌وهی پیت له وشه‌دا په‌یوه‌ست بیت به‌خودی وشه‌که‌خوی، ئە‌وا له پیکهاته‌ی دهسته‌واژه‌دا په‌یوه‌سته به‌توانا و به‌هرمه‌ندیی داریژهری دهسته‌واژه‌که‌وه، چونکه له هه‌لبژاردن و گونجاندنی پیکهینه‌ره‌کاندا سه‌ربه‌سته.

مه‌به‌ستی سه‌ره‌کی له دووباره‌کردنه‌وهی دهسته‌واژه، پیداکریه له‌سه‌ر لایه‌نیکی هه‌ستیار، که جیی بایه‌خی ئاخوهر (شاعیر)ه، به‌و مانایه‌ی هه‌لگه‌ری ده‌لاله‌تگه‌لیکی ده‌روونین (الملائکه: ۱۹۹۶، ۲۷۶). ئە‌وه‌ی جیی سه‌رنجه له ده‌قی شیعری (سه‌دان سه‌اله‌دا، په‌شیو چه‌ندیی دهسته‌واژه‌ی ئاوازداری دروستکردووه. بۆ نمونه؛ له دهسته‌واژه‌ی (سه‌دان سه‌اله‌دا، به‌هوی دووباره‌کردنه‌وهی پیتی (س) له سه‌ره‌تای دوو پیکهینه‌ری دهسته‌واژه‌که، که له هه‌ردوو وشه‌که‌شدا هیزیان که‌وتۆته سه‌ر، شاعیر توانیویه‌تی دهسته‌واژه‌یه‌کی مؤسیقادار به‌ره‌مه‌بهنیت و له‌گه‌ل خویندنه‌وه، یان بیستنی، هه‌ست به‌رووبه‌رووبوونه‌وه‌ی دهسته‌واژه‌یه‌کی سه‌رنجراکش بکه‌ین. به‌دلنیا‌یه‌وه ئە‌و چاوهروانیه له دهسته‌واژه‌ی (سه‌دان مانگه‌دا نییه. ئە‌مه‌ش بۆ پیتی (س) ده‌گه‌رپه‌ته‌وه، چونکه له پیکهاته‌ی هه‌ردوو دهسته‌واژه‌که‌دا. پیتی (ا) و (ه) دووباره‌بوونه‌ته‌وه، به‌لام به‌راورد به‌پیتی (س) ئە‌و پۆله‌ کاریگه‌ریان نییه، که بتوانن مؤسیقای دهسه‌واژه‌که‌ی پینشوو بپاریزن.

له دهسته‌واژه‌ی (کی بی‌دا، پیتی (ج) دووباره‌کراوه‌ته‌وه، له دهسته‌واژه‌ی (ئاگری سارد)یشدا، هه‌ردوو پیتی (ا) و (ر) به‌یه‌که‌وه مؤسیقای دهسته‌واژه‌که‌یان دروستکردووه. به‌لام له‌به‌رئه‌وه‌ی هیزیان

نهکه وتوته سهر، نه یان توانیوه هیئدهی پیتی (س) له دهسته واژهی (سه دان ساله) دا کاریگه ری بنویئن.

۲-۲-۳ دووباره بوونه وهی پیت له (رسته)، یان له (دیژ) دا

دووباره بوونه وهی پیت له ئاستی رسته دا، دیاردهیه کی ئاساییه. هه ندیک جار له پیکهاتهی دهقی شیعر دا، رسته یان دیژه کان زۆر کورتن، به تایبه تی له شیعر ی نویدا، بۆیه ده رفهت بۆ داهینان و کارکردن به ته کنیکی دووباره کردنه وهی پیت له به رده م شاعیری به توانا و به ئه زموندا هه یه. په شیۆ له شیعر ی (سه دان ساله) دا. به مه به ست و به ئاگاییه وه له دارشتنی پیکهاتهی دیژ دا، کاری له سهر دووباره کردنه وهی پیته کان کردووه و به ئاسانی هه ست به و ئاوازه ده که یین، که له دووباره بوونه وهی پیته کاندا دروست ده بن. له که م دیژ دا هه یه، هه ست به م ته کنیکه نه کری. نمونه ی چه ند دیژه شیعر یکی:

رسته	دهنگه دووباره کان	زه قترین دهنگ
له ویرانه مالی خۆمدا	م، ا، ه	م
حه وشوبه ری خۆم والایه و	و، ه، ا، ی	و
رۆژیک له تاران کوتالم	ت، ک، ا	ت
هه رچوار ده ورم شارۆچکه یه و	ر، و، چ، ه، ا	ر
میرووله ده میان تی ناوم	م، ی، ن، ا	م
ته وری برای داریش هه یه	ر، ی، ه، ا	ر
به زه بی من زه ریایه ک بوو	ز، ی، ب، ه	ز
دوای پینه یه ک له پنی ده کریم	پ، د، ی، ه، ک	پ
ماری شیرین ژاریش هه یه	ش، ی، ر، ا، ه	ش
له قامچی خۆم راپه ریوم	ر، م، ی، ه، ا	ر

۲-۲-۴ دووباره‌بوونه‌وهی پیت له کۆپله‌دا

کۆپله له شیعری نویدا، له رووی پیکهاتهی وشه و دیر و توپوگرافیاوه، بۆ هیه له‌گه‌ل کۆپله‌کانی دیکه‌ی ناو هه‌مان ده‌ق جیاوز بیت. ئەم جیاوازییه له ده‌قی شیعری (سه‌دان ساله‌)دا، به‌ ئاشکرا هه‌ستی پێده‌کریت. په‌شیو هه‌ولیداوه، به‌هۆی دووباره‌کردنه‌وه‌ی ده‌نگه‌کانه‌وه و ابکات که هه‌ر به‌شیک به‌ جیا خاوه‌ن ئاوازیکی تایبه‌ت به‌خۆی بیت. له زه‌ق‌کردنه‌وه‌ی هه‌ندیک ده‌نگدا، ئەو جیاوازییه‌ی دروست‌کردووه. مه‌به‌ستمان له ده‌نگه‌ زه‌قه‌کان، ئەو ده‌نگانه‌ن، که به‌ ئاگاییه‌وه دووباره‌کراونه‌ته‌وه. مه‌رج نییه‌ ئەو ده‌نگانه له پیکهاته‌ی به‌شدا، به‌ ژماره زۆرتین دووباره‌بوونه‌وه‌یان به‌خۆیاوه‌ دیبێ، به‌لام له ده‌نگه‌کانی دیکه زه‌قتر ده‌رده‌که‌ون. بۆ نموونه له کۆتا کۆپله‌دا (له کۆتایی توێژینه‌وه‌که‌دا خراوته‌روو)، که (۳۹) وشه له (۱۳) دیردا له‌خۆده‌گریت، (۱۹) جار پیتی (م) دووباره‌کراوته‌وه، هه‌رچه‌نده له هه‌مان کۆپله‌دا (۱۸) جار پیتی (ن) دووباره‌بووته‌وه، به‌لام نه‌یتوانیوه پینگه‌ی ده‌نگی (م) لاواز بکات، چونکه ده‌نگی (م) وه‌ک سه‌روای کۆپله‌که پینگه‌یه‌کی به‌هیزتری گرتووه و هه‌یج دیریکیش نییه پیتی (م) له پیکهاته‌که‌یدا نه‌بیت. به‌مه‌ش (م) توانیویه‌تی وه‌ک پیتیکی زه‌ق هه‌ژموونی خۆی به‌سه‌ر مۆسیقای کۆپله‌که‌دا بسه‌پینی.

۲-۲-۵ دووباره‌بوونه‌وهی پیت له ده‌قدا

له ده‌قی شیعریکی دیرژی وه‌ک (سه‌دان ساله‌)دا، ده‌رفه‌تی دووباره‌بوونه‌وه بۆ زۆربه‌ی پیته‌کان ده‌ره‌خسیت. هه‌مووشیان رۆل له سازکردنی مۆسیقای شیعردا ده‌بینن. مه‌رج نییه‌ گه‌وره‌ترین رۆل به‌ر گه‌وره‌ترین ژماره‌ی دووباره‌بوونه‌وه‌ی پیتیک که‌وتبیت. هه‌روه‌ک پێشتر ئاماژه‌مان پێدا، له به‌شه‌کانیشدا ئەو رۆله‌ی دووباره‌بوونه‌وه‌ی پیته‌کان به‌ر پیتی جیاواز که‌وتووه، به‌لام له بابته‌ی دووباره‌کردنه‌وه‌ی پیت له

دهقدا، له ئاماری پیتە دووبارهکراوهکاندا، پشت به ژمارهکانیان ده‌به‌ستین، بۆ ئه‌و مه‌به‌سته‌ش (١٥) پیتی یه‌که‌ممان له ریزه‌ندییه‌که‌هه‌لبژاردوون، وه‌ک له‌م خسته‌یه‌دا هه‌ژمارکراون:

پیت	جار	پیت	جار	پیت	جار
ه	٢٢١	ا	١٤١	ی	١٣١
ن	١٢١	و	١١٤	م	٩٧
ر	٧٤	ی	٦٧	د	٥٩
ک	٥٠	ب	٤٨	س	٣٧
ل	٣٦	پ	٣٢	ت	٣٢

٣-٢ دووباره‌کردنه‌وه‌ی جیناو

دووباره‌کردنه‌وه‌ی جیناوه‌کان له پیکهاته‌ی ده‌قی شیعیری نویدا، دیارده‌یه‌کی به‌رچاوه، به‌تایبه‌تی له‌رسته‌دا. جیناوه‌کان له‌کاتی دووباره‌بوونه‌وه‌یانا، زه‌ینی خوینەر راده‌چله‌کینن بۆ ئه‌وه‌ی قوولتر تیکه‌ل به‌مه‌به‌ستی ده‌رپرینه‌کان ببن و ئه‌و ئاراسته‌یه‌ بدۆزنه‌وه، که‌به‌سه‌رچاوه‌ی هه‌لقولانی هه‌لچوونه‌کانیان ده‌گه‌یین.

جیناوه‌کان به‌دوو شیوه‌ ده‌رده‌که‌ون، یان سه‌ربه‌خۆن، یان لکاون. بۆیه‌ ئاماژه‌کانیان یان راسته‌وخۆ به‌رجه‌سته‌ ده‌بن، یان ناراسته‌وخۆ هه‌ستیان پنده‌که‌ین.

دووباره‌بوونه‌وه‌ی جیناوه‌کانی که‌سی یه‌که‌می تاک (من، م)، که‌خودی شاعیر ده‌گرێته‌وه، ئه‌و هه‌سته‌مان له‌لا دروست ده‌کات، که‌هه‌لچوونه‌کان راست‌گۆیانه‌تر و به‌رهم‌ستترن، چونکه‌ راسته‌وخۆ له‌گۆفاری توێژەر/ به‌رگی ٣ / ژماره ١ / زستانی ٢٠٢٠

سه‌رچاوه‌که‌یه‌وه پیمان ده‌گه‌ن. زیاتر هه‌ست به‌گور و تینی دهربرینه‌کان ده‌که‌ین، چونکه له سه‌رچاوه‌که‌یه‌وه نزیکترین، به‌و واتایه‌ی مه‌ودای خوینهر و سه‌رچاوه‌که، له مه‌وداکانی دیکه کورتره، که به‌هوی جیناوه‌کانی دیکه به‌رجه‌سته ده‌بن.

په‌شینو جگه له جیناوی که‌سی یه‌که‌م، جیناوی که‌سی سینه‌می تاک و کۆی، یان، ن‌یشی به به‌ر‌فراوانی به‌کاره‌یناوه، ئەم به‌کاره‌ینانه‌ی له پرووی مه‌ودای راسته‌قینه‌ی دهربریندا، به‌راورد به جیناوه‌کانی (من، م) دوورتره، چونکه خودی شاعیر که‌وتۆته نیوان هه‌ردوو جه‌مسهره‌که‌وه. بوونی شاعیر له‌و نیوه‌نده‌دا، هاوکارییه‌کی زۆری خوینهر ده‌کات بۆ ئەوه‌ی هه‌لینجراوی سه‌رچاوه‌که به خوینهر بگه‌یه‌نی، نه‌ک هه‌موو سه‌رچاوه‌که، ئەمه‌ش وایکردوو، که له روانگه‌ی جیهانبینی شاعیر هه‌ست به بوونی ئەوان بکه‌ین وه‌ک ئەوه‌ی شاعیر به‌رجه‌سته‌یان ده‌کات، نه‌ک وه‌ک ئەوه‌ی، که هه‌ن، یان وه‌ک ئەوه‌ی که‌سیکی دیکه وینایان ده‌کات.

په‌شینو له به‌کاره‌ینان و دووباره‌کردنه‌وه‌ی هه‌ردوو جیناوه‌که‌دا، توانیوه‌تی له بینینی راستی په‌یامه‌که، ئەو دلناییه بۆ خوینهر دروست بکات، که مه‌به‌سته‌تی.

ئهمه‌ش په‌هه‌ندیکی ده‌روونی به‌هیزی له‌گوتاری شیعره‌که‌دا ده‌رخستوو. به‌تایبه‌تی، که ده‌بینین په‌شینو وه‌ک نه‌ته‌وه هاتۆته‌ قسه و هاواری لێ هه‌لساوه. که ئەم هاواره‌ش پروبه‌پرووی که‌سی دووهم ده‌کاته‌وه، له‌سه‌ر ئاستی کۆ‌گوتاره‌که‌ی ئاراسته‌ده‌کات، ئەمه‌ش قورپسای په‌یامه‌که‌ی هینده‌ زیادکردوو، که شیاوی میله‌تیکی سته‌مدیده‌ی سه‌دان ساله‌بیته.

لەم خشتەيەدا، جۆر و ژمارەى جيتاوه دووبارەبووھکان لە تەواوى دەقەکەدا، دەخەينه پوو:

ژمارەى دووبارەبوونەوھ	کەس	جۆر	جيتاو
۱۱	يەکەمى تاک	سەرپەخۆ	مەن
۵۲	يەکەمى تاک	لکاو	م
۶	دووھمى کو	لکاو	ن
۹	سێيەمى تاک	لکاو	ى
۱۶	سێيەمى کو	لکاو	ن
۷	سێيەمى کو	لکاو	يان

۲-۴ دووبارەکردنەوھى ئامرازەکان

ھەندیک لە پیتەکان، جگە لە پیکھاتەى وشە، وەک (ئامراز) ئەرکى رێزمانى دەبين. بەو ھۆيەشەو، دەرفەتى دووبارەبوونەوھى زياتريان بۆ دەپەخسین و کاریگەرى زياتر لە بونیادی مؤسیقای دەق دروست دەکەن. لەم خشتەيەى خوارەو، ئەو ئامرازانە دەخەينه پوو، کە لە دەقى (سەدان سألە) دا زياتر دووبارەبوونەتەوھ.

ژماره‌ی دووباره‌بوونه‌وه	جۆر	ئامراز
۳۹	خستنه‌سەر	ی
۶	لینک‌دەر	ی
۱۳	به‌ستنه‌وه	و
۱۳	په‌یودندی	له
۱۳	په‌یودندی	به
۶	نیشانه	ئه‌وانه

۲-۵ دووباره‌کردنه‌وه‌ی وشه

دووباره‌کردنه‌وه‌ی وشه له شیعری نوێ و پر په‌مزا، جیاواز له پیت و ئامرازه‌کان، ئه‌رکیکی قورسی ده‌لالی ده‌که‌وێته ئه‌ستۆ. شاعیرانی نوێخوازی کورد، بۆ به‌رجه‌سته‌کردنی هه‌لچوونه‌ ده‌روونی و هونه‌رییه‌کانیان په‌نایان بۆ ته‌کنیکی دووباره‌کردنه‌وه‌ی وشه‌ بردووه. له هونه‌ری جوانکاریشدا وه‌ک دیارده‌یه‌کی په‌وانبێژێ، جۆره‌کانی ره‌گه‌زدۆزیی تیدا به‌رجه‌سته‌ ده‌بن، که ئه‌مه‌ش ((رۆلێکی به‌رچاوی هه‌یه له مۆسیقای ناوه‌هدا)) (ئه‌حمه‌د، ۲۰۱۳، ۲۳). په‌شیۆ له شیعری (سه‌دان ساله‌)دا، وێرای ئه‌و ئه‌رکانه، له رێی دووباره‌کردنه‌وه‌ی چه‌ند وشه‌یه‌که‌وه، میژووێکی سه‌دان ساله‌ی نه‌هامه‌تییه‌کانی نه‌ته‌وه‌ی کوردی هیناوه‌ته‌ سه‌ر خوانی شیعیر.

۲-۵-۱ دووباره‌بوونه‌وه‌ی وشه‌ وه‌ک خۆی

مه‌به‌ستمان ئه‌و وشانه‌ن، که به‌ شیۆه‌یه‌کی سه‌ربه‌خۆ له ده‌قدا دووباره‌بوونه‌ته‌وه. وشه‌کان ئه‌گه‌ر (ناو)بن، وه‌ک خۆیان دووباره‌ده‌بنه‌وه،

ئەگەر (كار)بن بۇيان ھەيە بەپيى ئەركە رېزىمانىيەكەيان گۆرانىيان بەسەردا ھاتىن. لە دەقى شىعەرى (سەدان سالە)دا، شاعىر چەند تەكنىكىكى بۆ شىۋازى دووبارەكردنەو بەكارھىتاوہ:

۲-۵-۱-۱ دووبارەبوونەوہى وشە لە وشەى لىكدرادا

يەكك لە شىۋازەكانى داپشتنى وشەى لىكدرادا، دووبارەكردنەوہى وشەيەكە ۋەك خۆى، لە دەقى شىعەرى (سەدان سالە)دا، پەشىۋ تەنھا يەك وشەى لىكدرادى لە رېگەى ئەم تەكنىكەوہ دورستكردوۋە، كە وشەى (پىنەپىنە)يە.

سەدان سالە،

لەبەر دەرگەى تەكەيە جىھان،

جووتىك سۆلى پىنەپىنەم،

كى لەپىم كا بۆ ئەو دەشىم.

شاعىر بە دووبارەكردنەوہى وشەى (پىنە)، مەودايەكى فراوانى دەلالى دورستكردوۋە ۋ لە پرووى ژمارەوہ، پىنەيەكى بى شومارى سەدان سالەى پىنە لەسەر پىنەى وىناكردوۋە. لەلايەكى دىكە، گواستتەوہى شويىنى ئەو پىنانە لە جلو بەرگەوہ، بە سەر جەستەيەكى سۆل ئامىز، رەھەندىكى دەروونى بەھىزى ھەيە. دەبى چ ناسۆرىكى قوول بى لە دەروونى شاعىردا!!؟ كە ژان ۋ ژوونى دەگاتە ئىمەى خويىنەر.

۲-۵-۱-۲ دووبارەبوونەوہى وشە لە پىكھاتەى كۆپلەدا

دابەشكردنى دەقى شىعەر بەسەر كۆپلەى جىاوازدا، تەكنىكىكى دىارى شىعەرى نوئىيە ۋ لە پرووى تۆپۆگرافىيەوہ، چەند شىۋازىكى دابەشكردنى

كۆپلەپ پەيۋەدە كرىن، لەوانەش بەكارھىنئانى سى ئەستىرەھى ئاسۆيى (* *) .

پەشىۋو لە پىنكھاتەھى شىعەرى (سەدان سالە)دا، ئەو تەكنىكەھى پەيۋەدە كرىۋە و لە روى كورتى و درىژى و دابەش كرىنى ناۋەرۋكدا، دەقەكەھى كرىۋەتە ھەوت بەشى جىۋان.

ئەۋەھى جىيى تىرامانە، شاعىر لە پال دابەش كارىيى ئەستىرەبىدا و لە ئەنجامى بەكارھىنئانى تەكنىكى دووبارە كرىنەۋەدا، لە روى ئەرك و دەلالەتەۋە، جىۋاننى خستۋتە نىۋان كۆپلەكانەۋە. بۇ نمونە؛ لە چۋار جارىيى دووبارە كرىنەۋەھى وشەھى (رۆژىك) لە كۆپلەھى دوۋەمدا، شاعىر وىرانە مالى كوردانمان بۇ وىنادەكات و لە ھەر چۋارلاۋە، لە چۋار پارچەكەھى كوردستانەۋە، چۋار پەنجەرەھى بەسەر مېژۋۋىكدا كرىۋەتەۋە، كە مەۋداي بىننىكى سەدان سالەھى بۇ خويىنەر فەراھەم كرىۋە.

شاعىر لە سەرەتاي دىپدا وشەكان دووبارە دەكاتەۋە، ۋەك ئەۋەھى پىمان بلى بە درىژايى سەدان سالى مېژۋو، نويىۋونەۋەھى رۆژەكان، نەھامەتتەھى دىكە و سىنارىۋىيەھى دىكەھى قىزەۋنى بۇ كورد ھىناۋەتە پىش.

سەدان سالە،

رۆژىك دەبم

بە مەيتەرى والىي بەغدا.

رۆژىك لە تاران كوتالم.

رۆژىك لىفكەم

گهلی ژنی سولتان دهشوم،

پوژیک گهسکم شام دهمالم.

لهو چهند دیره کورته‌دا، شاعیر ((به مه‌به‌ستی پیداکرتن و ته‌وکید)) (عبدالللا، ۲۰۱۲، ۴۳) و به چوار جار دووباره‌کردنه‌وهی وشه‌ی (پوژیک) بزواتیکی خیرا و پر گور دهخاته زهین و هه‌ژانکی به‌هیز دهخاته ناخ و هه‌ستی مروّف.

چوار جار و هه‌رجاره‌ی پارچه‌یکی دابراو له جه‌سته‌ی نیشتمان.

چوار جار و هه‌رجاره‌ی میژوویکی سه‌دان ساله‌ی پر نه‌هامه‌تی و بینه‌هره‌یی و ریسوابوون.

شاعیر له‌م دووباره‌کردنه‌وهیه‌دا، به قه‌د ئاستی مه‌عریفیی خوینهر گوشاری دهخاته‌سه‌ر. به‌لایه‌نی که‌م ئه‌و هه‌سته‌مان بو دروست ده‌کات، که به قوولایی سه‌دان سال، پوژیکه‌لیکی یه‌کجار زوری هاوشیوه هه‌ن و له زهینی خوینهردا لاپه‌ره‌کانیان به‌خیرایی هه‌لده‌درینه‌وه.

پوژیک لیفکه‌م

گهلی ژنی سولتان دهشوم،

ئه‌و پوژه‌ی په‌شیو ناوی ده‌هینی، ره‌ه‌ندیکی پینجسه‌د ساله‌ی هه‌ژموونی ئیمپراتوریه‌تی عوسمانیه‌کانه، که له به‌رگی (برای دینی)‌دا، نه‌ته‌وه‌ی کوردیان خه‌ساندبوو. هه‌ر له‌و پوژه‌دا ده‌یان دیمه‌نی تراژیدی کوشتوبری ژن و مندال و سووتاندنی گوند و داها‌ت و له‌باربردنی شو‌رش و راپه‌رینه‌کانمان دینه‌وه پیش چاو.

پوڙهه کانی دیکه و له پارچه کانی دیکه ش به هه مان شیوه. ئیمه باس له ته کنیکی دووباره کړنه وه ده که یین، دنا ئه و پوڙانه قسه و باسی زور هه لده گرن.

ئوهی ئیمه مه به ستمانه، خستنه پړوی ئه و ئه رکه جیاوازه یه، که له نیوان دووباره کړنه وهی پیت و وشه دا هه یه.

په شیو له دووباره کړنه وهی چنه د وشه یه کی دیکه شدا، هه لبه زودابه زیکی به هیزی دهر و نیی دروست کړدوه.

له م خسته یه ی خواره وه دا، وشه و جور و ژماره ی دووباره بوونه وه:

ژماره ی دووباره بوونه وه	جور	وشه
۴	ناو	پوڙیک
۴	ناو	خوین
۳	ناو	میروو
۳	ناو	مار
۳	کار	تانیشمه وه
۳	کار	نانوومه وه
۳	کار	دیوه
۲	ناو	سولتان
۲	ناو	زیروو
۲	ناو	زام
۲	ناو	نیچیر
۲	ناو	دان
۲	ناو	خه لکه

۶-۲ دووباره‌کردنه‌وهی دهسته‌واژه

ئەرکی دەلالیی دووباره‌بوونه‌وهی دهسته‌واژه‌کانیش، هاوشیوهی دووباره‌بوونه‌وهی وشه، گران و مه‌ودا فراوانه، بۆ نموونه؛ له دووباره‌کردنه‌وهی دهسته‌واژه‌ی (سه‌دان ساله)دا، شاعیر، هه‌مان ئاوازی بۆ دهستیکی (۵) له کۆپله‌کان داڕشتوو، له‌ناو کۆپله‌کانیشدا، له سه‌ره‌تای دێر و وهک دێرێکی سه‌ربه‌خۆ دووباره‌کراوه‌ته‌وه. له زنجیره دووباره‌کردنه‌وهی دهسته‌واژه‌که‌دا، پله به پله هه‌ست به هه‌لچوونی ده‌روونی شاعیر ده‌که‌ین و تابلۆ تابلۆ دیمه‌نگه‌لیکی سه‌دان ساله‌ییمان له‌لا ویتاده‌کات. په‌شیوه‌یه‌وهی به‌وه دووباره‌کردنه‌وانه، به شیوه‌یه‌کی کاریگه‌تر په‌یامیکی میژووی به‌رده‌وام و دووباره‌ی خۆی، وهک نه‌ته‌وه بگه‌یه‌نی.

جگه له‌وه‌ش خۆینه‌ر بۆ قۆناغیکی دیکه ئاماده‌ده‌کات، که توورپه‌بوونه.

له ده‌قی شیعره‌که‌دا چه‌ند دهسته‌واژه‌یه‌کی دیکه‌ی دووباره هه‌ن، که له‌م خشته‌یه‌دا، ده‌یانخه‌ینه‌پوو:

ژماره‌ی دووباره‌بوونه‌وه	دهسته‌واژه
۹	سه‌دان ساله
۴	برای یه‌کن
۲	کۆ بۆ
۲	لافاوێکی لاسار

۷-۲ دووبارهکردنهوهی دڼې

یه کییک له پیکهاته دووبارهبووهکانی شیعی (سهدان ساله)، دووبارهکردنهوهی دڼېه شیعه. شاعیر زورترین تهکنیکی هسستپیکراوی دووبارهکردنهوهی، له دووبارهکردنهوهی دڼېدا پهیرهوکردووه. به رادهیهک، له کوی (۹۳) دڼې، (۴۳) دڼېیان دووبارهن.

دڼې له پیکهاتهی شیعی (سهدان ساله)دا، دهستهواژهن، یان رستهن، به فورمی خویان دووباره دهبنهوه. ئەمهش وایکردووه زیاتر ههست به کاریگهیری ئەم رڼه زورهی دووبارهبوونهوهکان بکهین. ئەم تهکنیکه، تهواو لهگهله مهبهستی شاعیر یهکانگیره، که خستنهپووی دووبارهبوونهوهی بهرزی و نزمیهکانی سهدان سالهی میژووی ژیانی میلهتیکن. رسته دووبارهبووهکان، خوینه ر زیاتر هوگری دهق دهکات.

له م خشته یی خواره وهدا، دیره دووباره کان دهخینه پروو:

ریزه بندی دیره کان	ژماره ی دووباره بوونه وه	دیر
۱، ۴، ۷، ۱۹، ۱۴، ۲۲، ۲۵، ۲۹، ۳۱	۹	سه دان ساله
۸۱، ۳۳	۲	من پشتیکی بریندارم
۸۲، ۳۴	۲	له قامچی خوم رایه ریوم
۸۳، ۳۵	۲	من لافاویکی لاسارم
۸۴، ۳۶	۲	لهو که تارانه ههلساوم
۸۵، ۳۷	۲	که تهنگیان پی هه لچنیوم
۸۶، ۴۶، ۳۸	۳	نانیشمه وه
۸۷، ۴۷، ۳۹	۳	نانوومه وه
۸۸، ۴۰	۲	بیئارام
۸۹، ۴۱	۲	ئارامی من - چرایهک بوو
۹۰، ۴۲	۲	ره شه بای دهورم خوینی رشت
۹۱، ۴۳	۲	بیبه زه بیم
۹۲، ۴۴	۲	به زه بی من - زه رایهک بوو
۹۳، ۴۵	۲	بینیان پیوه نا و هه لیانمشت
۵۲، ۵۴، ۵۶، ۶۰، ۷۷، ۷۹	۶	قهه چهن ئه وانه ی پیم ده لین

۸-۲ دووباره کردنه وه ی وینه ی شیعری

یه کییک له ته کنیکه سه رنجراکیش و ناوازه کان ی دووباره کردنه وه له شیعری (سه دان ساله) دا، ته کنیکی دووباره کردنه وه ی وینه ی شیعرییه. شاعیر چهند فورمیک ی دارشتوو و هه رجاره ی به وشه گه لیک ی جیاواز دووباره یان دهکاته وه. ئه م ته کنیکه له پیکهاته ی دهقه که دا، له ته کنیکه کان ی

دیکه‌ی دووباره‌کردنه‌وه‌دا، به‌رچاوتر و کاریگه‌رتتر و فره‌ره‌ه‌ندتره و به‌راورد به ده‌قه‌کانی دیکه‌ی په‌شیو، بابه‌تیکی نویتره.

دووباره‌کردنه‌وه‌ی وینه جیاوازه‌کان له ده‌قدا، له‌رووی دهنګ و ئاوازه‌وه، کوپله‌ره‌نگاوره‌نگه‌کانی موسیقای شیعره‌که‌یان پیکه‌یناوه، به‌مه‌ش چیژیکی زیاتری به خویندنه‌وه‌ی ده‌قه‌که به‌خشیوه.

له‌رووی واتاییشه‌وه، وشه جیاوازه به‌کاره‌اتوه‌کانی، له چوارچیویه‌کی هاوبه‌شدا جیکردونه‌ته‌وه، به‌مه‌ش مه‌ودایه‌کی فراوانتر بۆ خستنه‌رووی دیمه‌نه جوراوجوره‌کانی سه‌دان ساله‌ی بوونی میلیه‌تیک، له چهند دیر و کوپله‌یه‌کدا فه‌راهه‌م ده‌کات.

په‌شیو له به‌کاره‌ینانی ئه‌م ته‌کنیکه‌دا، گونجانیکی ته‌واوی له‌گه‌ل ده‌لاله‌ته‌کانی سه‌دان ساله‌دا سازاندووه و په‌وایه‌تیی به‌هه‌لچوونه‌کانی خو‌ی ده‌دات، ئه‌و یه‌قینه بۆ ئیمه‌ی خوینه‌ره دروستده‌کات، که ژیان به‌هه‌موو ناسور و هه‌ول و هه‌له‌کانییه‌وه، بۆ خو‌ی پرۆسه‌یه‌کی دووباره‌یه و کورد به‌دریژایی سه‌دان ساله، له مملانییه‌کی دووباره‌بووه‌دایه.

له پیکه‌هاته‌ی کوپله‌ی شه‌شه‌مدا و له‌سه‌ر ئاستی وشه، شاعیر چهند دژیک به‌رانبه‌ر یه‌کتر ده‌کاته‌وه: (دان و میروو، خوین و زیروو، ماسی و چه‌نگال، مشک و جه‌وال، ده‌ست و چزوو، په‌ت و گه‌ردن، گو‌یزان و موو، راوچی و نیچیر، خه‌نجه‌ر و زام، ئاگر و کا، هیلانه‌ی مه‌ل و مار، ته‌ور و دار، که‌ر و گورگ). جا چهند فۆرمیک داده‌ریژی و چهند وشه‌یه‌ک له‌نیو دژه‌کاندا هه‌لده‌بژی‌ریته‌وه و له پرکردنه‌وه‌ی فۆرمه‌کاندا دووباره‌یان ده‌کاته‌وه. بۆ نمونه له فۆرمی:

که‌من بم، کوا ده‌رفه‌ت؟

یا من، یا

شاعیر، سوود له وشه دژهکان وهردهگری و فۆرمهکهی پی
دووبارهدهکاتهوه:

کهمن دان بم، کوا دهرفته؟

یا من، یا میروو.

کهمن خوین بم، کوا دهرفته؟

یا من، یا زیروو.

ئهگهر سهرنج له دهقهکه بدهین، وشهگهلیکی دیکه ی دژ هه ن و
دهتواندری به ئاسانی لهو فۆرمهدا تهوزیف بکرین، بۆ نمونه:

کهمن نیچیر بم، کوا دهرفته؟

یا من، یا راوچی.

کهمن کا بم، کوا دهرفته؟

یا من، یا ئاگر.

وشه دژهکانی دیکهش به هه مان شیوه، هیچ گرفیک له پرکردنهوهی
فۆرمهکه دروست ناکهن. مه بهستی سه رهکی پی شهیو له
دووبارهکردنهوهی ئه و فۆرمه، زیاتر جهختکردنهوهیه له سه ر نه گونجان و
بهیهکه وه هه لته کردنی دژهکان، بۆیه شاعیر، بۆ خو پاراستن له دریزداری،
به دووبارهکردنهوهی دوو جاری فۆرمهکه، مه بهسته که ی پیکاوه.

په شیو له ناوهینان و هه لبژاردنی دژهکاندا بی مه بهست نه بووه.
بۆئه وهی زهروورتهی ئه و هه موو دژانه له دهقدا بسه لمیتی، په نای بۆ

دارشتنی فۆرمی دیکه بردووه، بۆ ئەوهی پالپشتیی پهیامهکهی بکات و راستهقییهی ئەزموونی سه دان ساله ی نه گونجانه که بخاته پروو.

بۆ نمونه: له فۆرمی

(قههچهن ئەوانه ی پیم دهلین:

..... و برای یهکن)دا

چارار پرووبه پرووکردنه وهی جیاواز وینا دهکات:

قههچهن ئەوانه ی پیم دهلین:

دان و میروو برای یهکن.

قههچهن ئەوانه ی پیم دهلین:

خوین و زیروو برای یهکن.

قههچهن ئەوانه ی پیم دهلین:

ماسی و چهنگال

مشک و جهوال

دهست و جزوو برای یهکن.

قههچهن ئەوانه ی پیم دهلین:

یهت و گهردن

گوپزان و موو برای یهکن.

له فۆرمیکی دیکه‌ی هاوشیوه‌دا:

(قه‌حپه‌ن ئه‌وانه‌ی پیم ده‌لین:

..... یش هه‌یه.)

چاره‌سه‌ری دوو دژی دیکه‌ی کردووه:

قه‌حپه‌ن ئه‌وانه‌ی پیم ده‌لین:

ماری شیرین ژار یش هه‌یه.

قه‌حپه‌ن ئه‌وانه‌ی پیم ده‌لین:

ته‌وری برای دار یش هه‌یه.

په‌شیو له چاره‌سه‌رکردنی بوونی دژه‌کاندا به‌رده‌وامه، به‌لام له
فۆرمی جیاوازا، ئه‌مه‌شی به‌چهند مه‌به‌ستیک کردووه، له‌وانه‌ش:

خۆ پاراستن له درێژدادری.

ئه‌فراندنی ئاوازی جیاوازان.

هه‌لبه‌زودابه‌زی‌کردنی هه‌لچوونه‌ ده‌روونییه‌کان.

له فۆرمی

ده له بپرسن

..... دیوه نه‌بی؟

دوو جار و دوو دیارده‌ی دیکه‌ی دژی چاره‌سه‌رکردووه:

ده له داربه پروو بپرسن

ته وری دیوه داربر نه بی؟

ده له که ریکیش بپرسن

گورگی دیوه که رد نه بی؟

۸-۲ دوباره کردنه وهی بهش

دوباره کردنه وهی دیریک، یان چند دیریک له کوتایی شیعری نویدا، دیاردهیه کی باوه. شاعیر به هوی ئه م ته کنیکه، دهیه وی شوینه واری کاریگه ریبه کانی په یامه که ی له زهین و له دهر وونی خوینه ردا، قوولتر بکاته وه.

په شیو پانتاییه کی زیاتری به م ته کنیکه داوه و به شیکی دهقی دوباره کردوته وه، که (۱۲) دیر له خوده گریت. شاعیر کروکی په یامه لوژیکیه که ی بو دوباره کردنه وه هلبژاردوه و خوی له دوباره کردنه وهی هلبژشتنی رق و تووریهیبه کان پاراستوه، بهمهش په وایه تی به په یامی ئاراسته کراوی خوی (وهک نه ته وه) ده دات.

ئەنجامەكان:

۱- تەكنىكى دووبارەكردنەۋە لاي (عەبدوللا پەشىۋ) ھۆكارىكە بۆ گەياندىنى پەيامى شىعر و رېگايەكە بۆ گەياندىنى كارىگەرىيە دەروونىيەكان. شاعىر بە چەندىن مەبەست، پەناى بۆ تەكنىكەكانى دووبارەكردنەۋە بىردوۋە؛ بە مەبەستى پىداگرتن، بە مەبەستى بەرەنگاربوونەۋە، بە مەبەستى ئىستاتىكى.

۲- لەبەرئەۋەى پەشىۋ لە رىي دەنگىشەۋە، شىعرەكانى پىشكەش دەكات، لە بايەخى مۇسىقاي شىعر گەيشتوۋە و بۆ ئەۋ مەبەستەش، لە دارىشتنى شىعرەكانىدا، شارەزايانە مامەلەى لەگەل دووبارەكردنەۋەدا كىردوۋە.

۳- لە شىعرى (سەدان سالە)دا، پەشىۋ تەكنىكىكى ناۋازە و دەگمەنى لە دووبارەكردنەۋەدا پەپرەۋكىردوۋە، ئەۋىش دووبارەكردنەۋەى (ۋىنەى شىعرى)يە.

۴- (پەشىۋ) لەسەر ئاستى رىزمانى، لە شىعرى (سەدان سالە)دا، بە بەراۋرد بە شىعرەكانى دىكەى نىۋ دىۋانى برووسكەچاندن، لە تەۋاۋى ئاستەكاندا، زۇرتىن تەكنىكى دووبارەكردنەۋەى بەكارهىناۋە.

په راویزه کان:

۱- بروانه: ابن الاثير، جوهر الكنز تلخیص کنز البراعة في ادوات نوي البراعة، تحقيق: محمد زغموم سلام، منشأة المعارف، الاسكندرية، ۲۰۰۹، ص ۲۵۷.

۲- ابو علي بن رشيق ناسراو به القيرواني، له كؤتاييه كاني سهدهى چواره مى كؤچى، له ولاتى جه زائير له داىك بووه. يه كيكه له زانا به ناوبانگه كاني بوارى رهوانبيژى و خاوهنى چهندين كتيبى دانسقهيه و له بابته تى رهوانبيژيدا پشتيان پينده به ستريت. بؤ خويشى شاعير بووه و ديوانى ههيه).

سه‌چاوه‌كان:

سه‌چاوه كوردبیه‌كان

- ئەحمەد، د. سەردار، کاریگەریی غەزەلینکی جزیری لەسەر قەصیدەییەکی وه‌فایی، گۆفاری ئەکادیمی، ژ ٢٤، هەولێر، ٢٠١٣.
- ئیمامی، د. نەسرۆللا، بنەما و متیۆدەکانی رەخنەیی ئەدەبی، و: سەنگەر نازم و هیمداد حوسین، ناوەندی ئاوێر بۆ چاپ و بڵاوکردنەوه، هەولێر، ٢٠١٨.
- پەشیو، عەبدوللا، بروسکەچاندن، چاپخانەیی رۆشنیری- هەولێر، چاپی دووهم، کوردستان، ٢٠٠١.
- کاکێ، د. حەمە نوری عمر، شیۆاز لە شیعیری نویی کوردی، بەرپۆه‌بەرایەتی چاپ و بڵاوکردنەوه‌ی سلیمانی، ٢٠١٢.
- عەبدوللا، د. ئیدریس، جوانکاریی شیعیری کلاسیکی کوردی، دەزگای توێژینه‌وه و بڵاوکردنەوه‌ی موکریانی، چاپی یەکه‌م، هەولێر، ٢٠١٢.
- عەلی، پەخشان، شیۆازی شیعیری گۆران، لەبلاوکراوه‌کانی مەلبەندی کوردۆلۆجی، سلیمانی، ٢٠٠٩.
- نەیلی، نعمت‌الله حامد، شیۆازگەری، دەزگای چاپ و بڵاوکردنەوه‌ی سپیریژ، چاپی یەکه‌م، دهۆک، ٢٠٠٧.
- هەژار، هەنبانە بۆرینه، فرهنگ کردی- فارسی، انتشارات سروش، چ ٦، تهران، ١٣٨٨.

سهراچاوه عه ره بيبه كان

- ابن الاثير، جهر الكنز تلخيص كنز البراعة في ادوات ذوي البراعة، تحقيق: محمد زغموم سلام، منشأة المعارف، الاسكندرية، ٢٠٠٩.
- ابن رشيق، العمدة في محاسن الشعر وآدابه و نغده، تحقيق: محمد محى الدين عبدالمجيد، دار الجيل، ج ١، ط ١، بيروت- لبنان، ١٩٨١.
- ابن منظور، لسان العرب، تحقيق: عبدالله علي الاكبر و آخرون، دار المعارف، ج ٥، ط ١، بيروت - لبنان، ١٩٩٨.
- البغدادي، عمر، خزانة الادب و لب لسان العرب، تحقيق: عبدالسلام محمد هارون، الهيئة المصرية العامة للكتاب، ط ١، مصر ١٩٩٧.
- الخرابشة، على قاسم ، الابداع و بنيه القصيدة فى الشعر عبدالله البردوني. مجلة عالم الفكر، تصدر عن المجلس الوطني للثقافة والفنون و الادب- الكويت، ع ١، مج ٣٧، يونيو سبتمبر ٢٠٠٨.
- السد، نورالدين ، المكونات الشعرية في يائية مالك بن الريب، مجلة اللغة والادب، جامعة الجزائر، عدد ١٤، الجزائر، ١٩٩٩.
- الشهرانى، عبدالرحمن محمد ، التكرار مظاهره و اسراره رسالة الماجستير، جامعة أم القرى، كلية اللغة العربية، المملكة العربية السعودية، ١٩٨٣.
- عبد، محمد صابر ، القصيدة العربية بين البنية الدلالية والبنية الايقاعية، أتحاد كتب العرب، ط ١، دمشق، ٢٠٠١.
- عمر، أحمد مختار ، دراسة الصوت اللغوي، عالم الكتب، ط ٢، القاهرة، ١٩٩٧.

- الكبيسي، عمران خضير ، لغة الشعر العربي المعاصر، وكالة المطبوعات، ط ١، الكويت، ١٩٨٢.
- نازك الملائكة، قضايا الشعر المعاصر. دار العلم للملايين، ط ٩، بيروت، ١٩٩٦.

پاشکو

دهقی شیعی (سه دان ساله)

سه دان ساله،

له ویرانه مالی خومدا،

کتکه کورهی گوشه‌ی متبه‌قی سولتانم.

سه دان ساله،

حه وشوبه‌ره‌ی خوم والایه و

له به‌رده‌رگه‌ی دزانی خوم پاسه‌وانم.

* * *

سه دان ساله،

رؤژیک ده‌بم

به مهیتهری والیی به غدا.

پوژیک له تاران کوتالم.

پوژیک لیفکه م

گهلی ژنی سولتان دهشوم،

پوژیک گهسکم شام ده مالم.

* * *

سه دان ساله،

وهکوه چنگیک دانه ویله،

ناشی میژوو فریی داوم.

هرچوار دهورم شاروچکویه و

میرووله ده میان تی ناوم.

* * *

سه دان ساله،

کاسه سهرم - مناره یه،

کی بی، دهنگی تیا هله دهبری.

سه دان ساله،

نیشتمانم نیرگه له یه.

کئ بئ به ده میه وه ده گری.

* * *

سه دان ساله،

له بهر ده رگه ی ته کیه ی جیهان،

جو وتیک سۆلی پینه پینه م،

کئ له پیم کا بو ئه و ده شیم.

سه دان ساله،

دوای تلشیک فری ده دریم.

سه دان ساله،

دوای پینه یه ک له پی ده کریم.

* * *

من پشتیکی بریندارم،

له قامچی خۆم راپه ریوم.

من لافاویکی لاسارم،

له و که نارانه هه لساوم

که ته نگیان پی هه لچنیوم.

نانیشمه وه،

نانوومه وه.

بی ئارام.

ئارامی من - چرایه ک بوو،

رہشه بای دهورم خوینی رشت.

بی به زه بییم،

به زه بی من - زه ریاهه ک بوو،

بینیان پیوه نا و هه لیانمشت.

نانیشمه وه،

نانوومه وه.

که من دان بم، کوا دهرهت؟

یا من ، یا میروو.

که من خوین بم، کوا دهرهت؟

یا من، یا زیروو.

قه‌حپهن ئه‌وانه‌ی پیم ده‌لین:

دان و میروو برای یه‌کن.

قه‌حپهن ئه‌وانه‌ی پیم ده‌لین:

خوین و زیروو برای یه‌کن.

قه‌حپهن ئه‌وانه‌ی پیم ده‌لین:

ماسی و چه‌نگال،

مشک و جه‌وال،

ده‌ست و چزوو برای یه‌کن.

قه‌حپهن ئه‌وانه‌ی پیم ده‌لین:

په‌ت و گه‌ردن،

گو‌یزان و موو برای یه‌کن.

وه‌رن خه‌لکه!

له نیچیر و زام بپرسن،

بلین توخوا،

خه‌نجه‌ر هه‌یه زام تیمار کا؟

پاوچی هه‌یه نیچیر نه‌خوا؟

ده خه لکه، له کا پیرسن،
قهت ئاگری ساردی دیوه؟
له هیلانهای مهل پیرسن،
به نیازی ماچ ...
قهت مار دهمی تی ژه نیوه؟!

ده له دار به پروو پیرسن،
تهوری دیوه دار بر نه بی؟
ده له که ریکیش پیرسن،
گورگی دیوه، که رد بر نه بی؟!

قه چپهن ئه وانهای پیّم ده لّین:
ماری شیرین ژاریش هه یه.
قه چپهن ئه وانهای پیّم ده لّین:
تهوری برای داریش هه یه.

* * *

من پشتیکی بریندارم،
له قامچی خۆم راپه‌ریوم.
من لافاوئیکی لاسارم،
له و که نارانه هه‌لساوم
که ته‌نگیان پێ هه‌لچنیوم.
نانیشمه‌وه،
نانوومه‌وه.
بێ ئارام.
ئارامی من - چرایه‌ک بوو،
ره‌شه‌بای ده‌ورم خوینی رشت.
بێ به‌زه‌ییم،
به‌زه‌یی من - زه‌ریایه‌ک بوو،
بینیان پێوه‌نا و هه‌لیانمشت!

Abstract

'Repetition in Abdullah Pashew's poem 'Sadan Sala' (Hundred Years) is the title of the research paper. The paper attempts to describe the technical methods of repetition in the structure of poetic texts.

Abdullah Pashew is one of the famous modern Kurdish poets. He has had a great role in revitalizing Kurdish Poetry. Repetition is one of the outstanding features in his poetic style. In addition to filling internal melody of poetry, he has more intentions and objects in using the techniques of repetition.

The paper is important, as on the one hand, it works on the techniques of repetition at the level of poetic structure, and on the other hand, it describes and studies the denotative meanings of repetitive items. The paper is likely to be a good resource for further studies as there are few resources in Kurdish language in this respect.

ملخص:

التكرار في قصيدة (سعدان سألّه – مئات الاعوام) للشاعر (عبدالله بشيو)، هو عنوان بحثنا هذا. محاولة لوصف اساليب التكرار في بنية النص الشعري.

بشيو هو أحد الشعراء الكورد الحديثين، لقد كان له دور كبير في تنشيط الشعر الكوردي. والتكرار هو أحد الميزات البارزة في أسلوبه الشعري. بالإضافة الى ملء اللحن الداخلي للشعر، لديه المزيد من النوايا و الأشياء في استخدام تقنيات التكرار.

يعد البحث في غاية الاهمية، حيث يعمل على تقنيات التكرار على مستوى البنية الشعرية من ناحية، ومن ناحية اخرى، فانه يصف و يدرس المعاني الاشارية للعناصر المتكررة. من المرجح أن يكون البحث موردا جيدا لاجراء مزيد من الدراسات، حيث أن هناك مصادر قليلة باللغة الكوردية في هذا الصدد.

